

VLIV MANIPULACE S MATERIÁLEM NA ZVÝŠENÍ BOJOVÉ POKOTOVOSTI VOJSK

Jednou z důležitých podmínek dosažení bojové pohotovosti vojsk je včasné a úplné vyvezení pohyblivých a vyčleněných zásob do stanovených prostorů. Je také hlavním předpokladem pro dosažení celkové pohotovosti a bojeschopnosti útvarů, svazků a zařízení a jejich schopnosti zahájit bojovou činnost. Na tomto úkolu se v rámci bojové pohotovosti významně podílí i oblast manipulace s materiálem.

Vyvážení zásob je jedním z nejnáročnějších a nejsložitějších, ale i nejvíce pracných úkolů při bojové pohotovosti, který vyžaduje zpravidla největší pracovní síly i času a klade vysoké nároky na organizaci, řízení a součinnost. Charakteristickým rysem vyvážení zásob při bojové pohotovosti je hromadná nakládka materiálu na více místech současně, ve velmi krátkém časovém úseku a s minimálními počty pracovních sil, zpravidla nezaškolených. Tento úkol je o to složitější, že musí být splněn v kteroukoli denní a roční dobu, za jakýchkoliv povětrnostních podmínek a i při nepředvídaných situacích. V poslední době jsme vynaložili nemalé úsilí na racionalizaci procesu nakládání a vyvážení zásob a získali jsme cenné zkušenosti. To se projevuje v postupném zkracování časových lhůt, ve snižování počtu vojáků v nakládacích skupinách i ve zvýšeném stupni mechanizace nakládacích prací.

Nejcennějším poznatkem je to, že k této problematice nemůžeme již přistupovat s vžitými a mnohdy zastaralými metodami, ale snažíme se uplatňovat nové racionalizační prvky zabezpečení tohoto procesu.

Úkolem oblasti manipulace s materiálem při bojové pohotovosti je zabezpečit včasné a úplné vyvezení zásob materiálu a techniky s minimální potřebou pracovních sil, mechanizačních a dopravních prostředků. Takto definovaný úkol neomezujeme pouze na vlastní manipulaci s materiálem. Komplexnost pojetí úkolu manipulace s materiálem při bojové pohotovosti spočívá v tom, že řeší a zabezpečuje všechny části tohoto procesu, tj. od plánování, přípravy zásob, přes organizaci nakládacích prací až po soustředění zásob po jejich vyvezení a přípravu na rozvinutí polního dopravně zásobovacího systému. Za hlavní, racionalizační prvky při zabezpečení vyvážení zásob z hlediska úkolu oblasti manipulace s materiálem považují:

- docílení nejkratší vzdálenosti mezi dopravními prostředky a zásobami;
- vytvoření maximálního počtu nakládacích míst;
- připravenost materiálu k vyvážení;
- omezení ruční manipulace;
- optimální organizace nakládacích prací;
- trvalé zabezpečování bojové poho-

tovosti vozidel a mechanizačních prostředků;

— efektivnost racionalizačních opatření.

Docílení nejkratší vzdálenosti mezi dopravními prostředky a zásobami

Tuto racionalizační zásadu uplatňujeme v plném rozsahu ve velkém i malém měřítku. **Vzdálenost mezi místem dislokace dopravních jednotek a skladů, odkud je materiál vyvážen, by měla být co nejkratší.** K této zásadě přihlížíme při řešení dislokačních otázek dopravních jednotek a skladů, ale též při výstavbě a rekonstrukci skladů, autoparků apod. Tak můžeme docílit relativně největších časových úspor, protože po vyhlášení bojové pohotovosti nemusíme ve skladech čekat na příjezd dopravních vozidel, ale můžeme ihned zahájit nakládání materiálu. Tuto zásadu uplatníme i při volbě osy přesunu do určených skladů. Podle okolností volíme nejkratší cesty, nebo po kterých se dostaneme co nejdříve ke zdrojům zásob. Tento princip uplatníme i při vlastním nakládání materiálu na dopravní prostředky ve skladech. Znamená to omezit na minimum horizontální přepravu nebo přenášení materiálu ze skladu k dopravním prostředkům. To splníme tím, že zásoby určené k vyvezení, umístíme co nejbližší k nakládacím místům a také tím, že vytvoříme podmínky, aby dopravní prostředky byly přistaveny co nejbližší k místu uložení zásob.

Vytvoření maximálního počtu nakládacích míst

Z dosavadních poznatků prověrek vyvážení zásob při bojové pohotovosti vyplývá, že ve většině případů je splnění stanovené časové normy nejvíce ovlivněno celkovým počtem nakládacích míst. S ohledem na způsob manipulace (ruční, mechanizovaná nebo s malou mechanizací) můžeme naložit za jednu hodinu z jednoho nakládacího místa 3—4 nákladní automobily typu T 148 nebo 3—5 vozidel typu P V3S. **Celkový počet nakládacích míst je jedním z limitujících činitelů včasného naložení zásob na dopravní prostředky.** Zvýšením počtu nakládacích míst se podstatně zrychlí ce-

lý proces ložných prací, protože se pracuje na více místech současně. Některé skladové budovy, ve kterých jsou uloženy zásoby určené pro vyvezení, již nevyhovují současným požadavkům na rychlé nakládání materiálu. Umožňuje-li to konstrukční řešení a technický stav skladových budov, je účelné zvýšit počet nakládacích míst zvýšením počtu vrat, dveří i úpravou dveřních prostorů a nakládacích míst v souladu s předpokládanými mechanizačními prostředky a jejich průjezdními profily a parametry. V zájmu rychlého vyvážení zásob ve skladech zpevníme nakládací místa, komunikace, rampy apod. Špatný stav nakládacích míst, manipulačních ploch a ramp je příčinou nejen pomalého a málo bezpečného pohybu vozidel uvnitř skladového areálu, ale i nízké produktivity mechanizačních prostředků pro manipulaci s materiálem. Může dojít ke snížení výkonnosti až o 60 %. Zvyšování počtu nakládacích míst má své omezení v tom, že vzdálenost mezi jednotlivými nakládacími místy by měla být s ohledem na způsob manipulace a typy dopravních prostředků 8—15 metrů u skladů bez ramp a cca 5—10 metrů u skladů s rampou. Tyto vzdálenosti jsou dány nutností zabezpečit dostatečný prostor pro příjezd a odjezd vozidel z nakládacího místa a vytvoření dostatečného manévrovacího prostoru při práci vysoko zdvižných motorových vozíků nebo jiných mechanizačních prostředků.

Připravenost zásob k vyvezení

Jde o řadu přípravných opatření a prací. Je to zejména správné a účelné uložení materiálu ve skladech, paletizace a svazkování materiálu, uložení části zásob na nákladní automobily nebo na nakládací plošiny NP 3500, kompletace materiálu podle plánu naložení nebo předpokládaného použití, kompletace do kontejnerů apod. Včasná a úplná příprava materiálu usnadňuje práci a zmenšuje rozsah nakládacích prací při vyvážení zásob. **Přípravu materiálu považují za nedílnou součást zabezpečení bojové pohotovosti.** Úroveň připravenosti materiálu ovlivňuje celkovou potřebu pracovních sil v nakládacích skupinách, efektivnost a možnosti využití mechanizačních prostředků pro ložné práce.

Příprava a uložení materiálu ve skladech: Zásoby určené k naložení při bojové pohotovosti ve skladech zásadně ukládáme odděleně od ostatního materiálu a označíme v souladu s plánem naložení a předpokládaného použití. Při tom je ukládáme v tom pořadí, v jakém budou odebírány ze skladu nebo ze složiště, a jak budou postupně nakládány na dopravní prostředky. Materiál ukládáme zásadně na podložky nebo na palety, abychom vytvořili předpoklady pro rychlou, snadnou a bezpečnou ruční i mechanizovanou manipulaci. Zkušenosti ukazují, že požadavky účelného uložení materiálu ve skladech nelze podceňovat. V některých případech došlo k tomu, že materiál nebyl uložen ve skladu v tom pořadí, v jakém byl vyvážen, což si vyžádalo uvolňování přístupu k těmto zásobám a tím i práci navíc, nebo materiál byl uložen na podlaže bez podložek a proto nebylo možné využít mechanizační prostředky a s materiálem se muselo manipulovat ručně.

Tvorba větších manipulačních jednotek: Příprava materiálu k rychlému vyvezení spočívá také v tom, že jej kompletujeme do větších manipulačních celků. Vytvořením větších manipulačních jednotek dojde k jejich celkovému snížení (průměrně 5–10%), což zkracuje čas potřebný k naložení zásob na dopravní prostředky a vytváříme podmínky pro mechanizaci ložných prací. K tomu využíváme všechny druhy a typy palet, ukládací bedny, různé typy vaků, pytle, přepravní bedny apod. Dále využíváme tzv. svazkování materiálu, tj. paletizace bez palet u materiálu, který má pravidelný geometrický tvar a soudržnost.

Trvalé naložení materiálu na automobily: Materiál (zpravidla část pohyblivých zásob útvarů a svazků) můžeme trvale naložit na nákladní automobily. Je to nejvyšší možný stupeň připravenosti materiálu k vyvezení při vyhlášení bojové pohotovosti. Proto tento způsob využijeme především ve vojenském týlu (na stupni útvar a z části i na stupni svazku). Tento způsob má však své negativní důsledky. Podstatně se zhoršuje technický stav materiálu uloženého na autech, zhoršuje se i technický stav vozidel, která jsou trvalou nakládkou (zejména těch, jež nejsou chráněna přístřešky nebo uložena v garážích).

Uložení materiálu na nakládacích plošinách NP 3500: Zavedení nakládacích plošin NP 3500 umožňuje z části odstranit negativní důsledky, které byly při uložení materiálu na nákladních automobilech a při tom zachovat vysokou pohotovost materiálu. Nakládací plošiny NP 3500 používáme zejména ve vojenském týlu a umožňují naložení materiálu v rozsahu vozidla P V3S. Nakládací plošiny umístíme na zpevněném povrchu, aby k nim byl dobrý příjezd a nedocházelo k poklesu stojanů vlivem zatížení. Tyto nakládací plošiny využíváme dále ve vojenském týlu v polním dopravně zásobovacím procesu. Podstatné omezení manipulace při bojové pohotovosti je u pohyblivých zásob tankového a automobilního materiálu, který kompletujeme a uložíme ve speciálních kontejnerech S-5 s nosností 5 tun. Tyto kontejnery nakládáme na dopravní prostředky pomocí speciálního samonakládacího zařízení SAMOZ nebo automobilního jeřábu.

Kompletace a ochrana materiálu: Při přípravě materiálu určeného k vyvezení je třeba, aby materiál byl v manipulačních jednotkách řádně zabalen a fixován. Před uložením do obalů kontrolujeme technický stav materiálu i technický stav obalů, palet a fixačních prostředků. Zvláštní pozornost věnujeme ochraně materiálu, který je trvale uložen na nákladních automobilech, nakládacích plošinách a na volných složištích. Takto uložený materiál nejvíce podléhá korozi a nepříznivě na něj působí povětrnostní vlivy.

Omezovat ruční manipulaci

Bez ohledu na to, na kterém zásobovacím stupni je při bojové pohotovosti manipulováno s materiálem a jaký je rozsah manipulace, měli bychom vyloučit ruční manipulaci. Je to nejpomalejší a nejméně produktivní způsob manipulace, který vyžaduje nejvíce pracovních sil. V souladu s ustanovením předpisu Tyl-21-2 „Manipulace s materiálem“ je třeba uplatňovat mechanizovanou manipulaci s materiálem, která je základním způsobem manipulace s materiálem v Čs. lidové armádě. Ruční manipulace použijeme výjimečně v těch případech, kdy nemáme vhodné mechanizační prostředky pro manipulaci s materiálem nebo

vhodné podmínky pro nasazení mechanizačních prostředků.

Čs. lidová armáda je již v současné době vybavena dostatečným množstvím mechanizačních prostředků různého určení k tomu, aby fyzicky namáhavá práce příslušníků nakládacích skupin při bojové pohotovosti byla omezena na minimum. V případě nedostatku manipulačních kapacit při bojové pohotovosti můžeme zabezpečit předem dočasnou pracovní výpomoc mechanizačními prostředky z národního hospodářství. Orientačně kalkulujeme s manipulačním výkonem jednoho pracovníka při ruční manipulaci 1 tuna za hodinu, s malou mechanizací cca 2 tuny za hodinu, při mechanizované manipulaci 5–10 tun za hodinu v závislosti na použitém mechanizačním prostředku. Např. pouhé použití rudlu zvyšuje pracovní výkon 1–2krát a snižuje fyzickou námahu na polovinu. Vysokozdvihový motorový vozík zmanipuluje za hodinu 12–25 tun materiálu a to je podstatný rozdíl proti ruční manipulaci. Normy výkonů mechanizačních prostředků uvádí předpis Týl-21-2 a Týl-51-6. Odborné orgány MNO podrobně rozpracovaly technologické postupy a výkonové normy manipulace s materiálem při bojové pohotovosti s využitím všech mechanizačních prostředků, kterými je ČSLA vybavena. V první řadě využijeme mechanizační prostředky tam, kde se materiál zvedá nebo spouští (což jsou nejnamáhavější pracovní operace). V druhém pořadí pro přemísťování materiálu, kdy je nutné práci organizovat tak, aby byla dodržena racionalizační zásada jedné roviny.

Optimální organizace nakládacích prací

Je taková, která s minimální potřebou pracovních sil, mechanizačních a dopravních prostředků zabezpečuje splnění stanoveného úkolu ve stanoveném čase. Prvním kritériem **optimální organizace je její reálnost**. A právě zde se v některých případech ukázaly určité nedostatky, protože některé kalkulace byly málo reálné a neodpovídaly skutečným podmínkám a orientačním normám. K stanovení optimální a reálné organizace nakládacích prací je třeba znát dobře stanovený úkol, podmínky a postupy jeho plnění, výkonové možnosti a různé

způsoby využití mechanizačních prostředků, možnosti a podmínky efektivní práce pracovních sil, důsledně připravit materiál, osoby a techniku. K prověření reálnosti organizace prací je výhodné rozčlenit je na několik časových úseků i dílčích úkolů a vzájemně konfrontovat jejich pravděpodobný průběh. Není a nemůže být optimální organizace nakládacích prací tam, kde nejsou využity všechny dostupné mechanizační prostředky pro manipulaci s materiálem.

Správná organizace nakládacích prací vyžaduje řešit i přísun prázdných vozidel k jednotlivým nakládacím místům a celou regulaci pohybu vozidel ve skladovém areálu. Další zásadou je, že zrychlení procesů nakládání materiálu nemůžeme pouhým zvýšením počtu pracovních sil nebo mechanizačních prostředků. Nadměrný počet pracovních sil nebo mechanizačních prostředků průběh nakládacích prací spíše zpomaluje, než zrychluje. Mnoho lidí a techniky na jednom místě vytváří podmínky neorganizovanosti a chaosu. Základním požadavkem dobré organizované činnosti je plynulá, rytmická a sladěná činnost pracovních sil a mechanizačních prostředků. Je podmíněna stanovením optimálního počtu pracovních sil a mechanizačních prostředků a správného klidného řízení tohoto procesu. něho klidného řízení tohoto procesu. Všechny nedostatky v nedostatečné organizaci nakládacích prací musíme kompenzovat zvýšeným výkonem pracovních sil.

Trvalé zabezpečení bojové pohotovosti

Plnění úkolů podle plánu bojové a politické přípravy, hospodářské úkoly útvarů, svazků a zařízení ČSLA, denní život a jiné okolnosti jsou příčinou toho, že se občas plány zabezpečení bojové pohotovosti mohou poněkud odchýlit od skutečnosti. K tomu, aby byly úkoly při bojové pohotovosti (včetně vyvážení zásob) stále zabezpečeny, slouží denní bojové rozdělení. Při správném a důsledném rozdělení musí být jasno, kdo, kde a jak a s jakými prostředky bude plnit úkoly při vyvážení zásob. Bojové rozdělení je denní trvalý úkol všech velitelů a náčelníků. Při tom je nutné z hlediska vyvážení zásob především sledovat:

— počty a přítomnost osob, mechanizačních a dopravních prostředků a zabezpečování jejich ekvivalentní náhradu (např. změna typu mechanizačního prostředku má vliv na způsob práce, změna typů dopravních vozidel má vliv na obložnost, změna osob musí být zabezpečena včetně jejich důsledného poučení apod.);

— technický stav mechanizačních a dopravních prostředků;

— technický stav a průjezdnost komunikací a nakládacích míst;

— vliv povětrnostních vlivů na proces vyvážení zásob (sníh, déšť, námraza, závěje, závaly apod.);

— vycvičenost obsluh mechanizačních prostředků;

— znalost úkolů osob pověřených řízením vyvážení zásob při bojové pohotovosti.

Důležitou součástí trvalého zabezpečení bojové pohotovosti jsou plánované i neplánované nácviky činnosti při bojové pohotovosti. Musí být v takovém rozsahu, který poskytuje záruku, že úkoly při vyvážení zásob budou v plném rozsahu splněny. Nejde jen o metodické nácviky činnosti, nebo pouhé poučení, ale především o nácviky skutečné činnosti, tj. přímo ve skladech, s materiálem, s přistavenými vozíky apod. Činnost nacvičujeme nejen za denního světla, ale též v noci, za snížené viditelnosti, za deště a mrazu. Procvičujeme najíždění vozidel k nakládacím místům, ověřujeme efektivní způsob práce apod. Zkušenosti ukazují, že nemůžeme spoléhat na rutinu a předpokládané schopnosti řídicích orgánů a vojáků. **Nakládací práce při bojové pohotovosti jsou zcela odlišného charakteru než běžné manipulační práce.** Je to daleko větší rozsah manipulace, práce pod tlakem času, nutnost dodržovat určené pořadí nakládání materiálu, nervozity některých pracovníků a po určité době i značná fyzická i psychická únava. Povinnosti při bojové pohotovosti a postup práce musí přejít trvale do vědomí určených pracovníků, musí se stát trvalým návykem. Toho docílíme jen správnou metodikou a častým nácvikem činnosti při bojové pohotovosti.

Vyvážení zásob není jen záležitostí týlových orgánů, ale všech materiálních

náčelníků a musí být předmětem pozornosti i náčelníka štábu a velitele. Jejich vzájemná součinnost a spolupráce je předpokladem splnění všech úkolů. Jak ukazují zkušenosti z prověrek, vyvážení zásob závisí především na realitě zpracovaného plánu, jeho důsledném organizačním a materiálním zabezpečení, na bojovém rozdělení a na schopnosti odpovědných funkcionářů řídit tuto činnost i při změnách podmínek a situací.

Efektivnost racionalizačních opatření

Pro splnění úkolů při bojové pohotovosti nelitujeme sil a prostředků, protože zabezpečení bojové pohotovosti je povinností všech příslušníků Čs. lidové armády. Stupeň mechanizace práce při vyvážení zásob bude úměrný množství materiálu, který má být vyvezen, a stanovené časové normě. Proto ve vojskovém týlu využíváme především drobných racionalizačních opatření, která bez velkých nákladů usnadňují práci a zabezpečují splnění úkolů. Jsou to např. různé improvizované nebo trvalé rampy, skluzy, lyžiny apod. Využíváme především malé mechanizace a těch mechanizačních prostředků, kterými je útvar vybaven pro pole. Naproti tomu u zařízení ČSLA, která mají rozsáhlé úkoly ve vyvážení zásob při bojové pohotovosti, realizujeme především trvalá opatření, plně využíváme všech dostupných a výkonných mechanizačních prostředků, včetně jejich povolání z národního hospodářství na dočasnou výpomoc. **I v této oblasti dodržujeme přísně zásadu efektivnosti a dbáme na to, abychom stanovené úkoly splnili s minimálními náklady a minimální potřebou živé lidské práce.**

Vliv oblasti manipulace s materiálem na zvýšení bojové pohotovosti vojsk uplatňujeme především v oblasti vyvážení zásob. Přímý vliv se projevuje:

— ve snižování počtu pracovních sil v nakládacích skupinách při bojové pohotovosti a tím uvolníme vojáky k plnění jejich hlavního úkolu;

— ve zvýšeném stupni mechanizace práce;

— ve zkracování časových norem stanovených pro vyvezení zásob;

— v přípravě zásob a opatření, která usnadňují splnění úkolů při bojové pohotovosti a umožňují rychlý přechod na polní dopravní zásobovací systém po vyvedení vojsk ze stálých posádek;

— v komplexním řešení této problematiky s ohledem na zlepšení podmínek pro plnění hlavních úkolů útvarů a svazků Čs. lidové armády.

Zkušenosti a poznatky potvrzují, že přes dosud vynaložené úsilí nejsou dosud vyčerpány všechny možnosti a rezervy v této oblasti. Úsilí o zkracování časových lhůt vyvážení zásob musí dále pokračovat. Je třeba uplatňovat všechny dobré zkušenosti a poznatky, hledat a uplatňovat nové racionalizační metody a trvale zvyšovat reálnost plánů vyvážení zásob. K tomu budeme rozvíjet aktivitu a iniciativu příslušníků armády, realizovat všechny účelné dobré náměty, nápady, zlepšovací návrhy a racionaliza-

ční opatření v konkrétních podmínkách útvarů a svazků a zařízení. Tomuto cíli slouží i racionalizační úsilí v oblasti manipulace s materiálem, které rozvíjíme již od roku 1972 a které je zaměřeno především na zvyšování bojové pohotovosti zásob. Konkrétním přínosem tohoto racionalizačního úsilí je i snížení počtu vojáků v nakládacích skupinách při bojové pohotovosti o 1421, kterého jsme dosáhli v roce 1976 realizací řady racionalizačních opatření u útvarů, svazků a zařízení. V řadě případů jsme zkrátili časové lhůty a vytvořili předpoklady pro jejich další zkracování. Toto úsilí je v souladu s požadavky předpisu Týl-21-2, který stanoví, že hlavním úkolem rozvoje oblasti manipulace s materiálem na všech stupních musí být především přechod k mechanizované manipulaci s materiálem při bojové pohotovosti a v polních podmínkách.